

hen, at rige Folk fra Landets forskellige Egne, deriblandt adskillige københavnske Kapitalister, paa Spekulation opkøbe baade mindre og større Landejendomme for at lade den overvejende Del af disse Ejendommers Jordareal tilplante. Skønt det neppe kan siges, at det altid er ud fra lutter Patriotisme og Samfundsinteresse, at der handles saaledes, støtter Hedeselskabet dog disse Rigmænd med store Tilskud. Det er mig bekendt, at en Skovejendom paa Horsenseggen, der ejes af et velhavende Handelsfirma i Odense, og paa hvilken Ejendom der utvivlsomt hviler Fredskovforpligtelse, i 1906 har modtaget 500 Kr. fra Hedeselskabet til Beplantning. Jeg kender ikke saa faa mindre Landejendomme paa Egnen mellem Horsens og Silkeborg, der af velhavende Folk ere blevne opkøbte til Beplantning, skønt disse Ejendomme meget vel egnede sig til vedblivende at drives som Agerbrug. Et saadant Ejendomsslagteri fra kapitalistisk Side, der tillige betyder Affolkning af de paagældende Egne, er absolut forkasteligt, og det er efter min Mening ganske urigtigt, at en Del af de mange Penge, som Hedeselskabet modtager fra Staten, bruges til at fremme et saadant Forehavende. Under Henviisning til disse mine Bemærkninger tillader jeg mig at opfordre det kommende Finansudvalg til at afkræve Hedeselskabet detaillerede Oplysninger om den Maade, hvorpaa Statens Tilskud anvendes. Den Beretning, der findes i Hedeselskabets Tidsskrift, som jeg har gennemlæst, er ikke fyldestgørende, i hvert Fald mener jeg, vi have Ret og Pligt til at faa en Fortegnelse over de Mænd, der modtage Statens Tilskud.

Foruden denne Sag er der endnu et Spørgsmaal af almindelig Interesse, som jeg ønsker at omtale. Det er angaaende den kendte Skole og Opdragelsesanstalt Herlufsholm nede ved Næstved. Jeg tillader mig at henstille til den højtærede Regering at tage under Overvejelse, om Tiden ikke nu er inde til, at denne Stiftelse inddrages under Rigsdagens Bevillingsmyndighed. Herlufsholms Stiftelse er som bekendt oprettet af Herluf Trolle og dennes Hustru Birgitte Gøye. I Fundatsen, der har faaet kongelig Stadfæstelse den 26. Maj 1565, hedder det, at Stifterne skænke Gaard og Gods til en lærd Skole for Ædlinge og andre ærlige Folks Børn, og det bestemmes, at Forstanderen skal tages af Herluf Trolles eller Birgitte Gøyes Slægt. I Aaret 1732 fandtes der ingen eller meldte sig i

hvert Fald ingen Slægtninge af Stifterne, og fra 1763 til Grundlovens Givelse var Stillingen som Forstander eller Skoleherre, som det benævntes, forenet med Præsidentposten i det danske Kancelli. Minister, Gehejmemaal C. Hall var Forstander i Tiden fra 1856 til 1888, og efter Halls Død overdroges Posten til Gehejmekonferensraad Reedtz-Thott, Medlem af Landstinget for 3die Landstingskreds. Ifølge kongelig Reskript af 3. August 1851 skal Forstanderen aarlig aflægge Ministeriet Regnskab for Stiftelsens Indtægt og Udgift. Til Stiftelsen hører 1,032 Tdr. Ager og Engs Hartkorn og 98 Tdr. Skovskuld. Skovenes Areal udgøre 1,300 Tdr. Land. I 1897 ejede Stiftelsen ifølge den sidste Opgørelse af Stiftelsens Formue, i hvert Fald den sidste, som Offentligheden er i Besiddelse af, en Kapital af ca. 2¹/₂ Mill. Kr. foruden en Del Legater.

Som jeg før nævnte, var det Stifternes Hensigt, at disse store Værdier skulde komme ikke blot Adelen, men for at bruge Fundatsens Ord ogsaa andre ærlige Folk til gode. Overklassen har imidlertid gennem Tiderne forstaaet fortrinsvis at udnytte Stiftelsen til egen Fordel, og saaledes ere Forholdene den Dag i Dag. Af de godt 100 Disciple, der findes paa Skolen, ere kun ganske enkelte fra ubemidlede Hjem. Hvor uendelig meget godt kunde der ikke udrettes, hvis alle disse kolossale Midler, som her ere samlede, blevne anvendte paa rette Vis. Den Maade, hvorpaa Anstalten ledes, er fuldstændig meningsløs. Paa Stiftelsen findes en Lejlighed paa 14 Værelser, der er beregnet til Bolig for Forstanderen, men denne opholder sig kun yderst sjældent paa Skolen og i hvert enkelt Tilfælde kun nogle faa Timer ad Gangen. Selvfølgelig burde der i Spidsen for en saadan Læreanstalt staa en virkelig uddannet Skolemand og ikke en Godsejer. Den Aand, hvori Skolen ledes, er yderst reaktionær. For den Ungdom, som udgaar fra Herlufsholm, gælder ikke de kendte Strofer i Aakjærs Studentersang:

„Af Folket vi komme, til Folket vi gaa.
Dets Lykke skal være vor Lov.“

Det er næsten en Umulighed, at de unge Mennesker, der her opfores, senere hen i Livet kunne blive Mænd med Samfundsfølelse og ægte Borgersind. Nej, det bliver vistnok i de fleste Tilfælde Folk, der, naar de komme ud i Embeder, kun have ringe eller saa godt som ingen Forstaaelse af den Tid, de leve i, Mænd, hvem der fra Frisindets og Demokratiets Side skal kæmpes imod til Trods for, at det i